СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLIX. Ч. 102. Джерзі Сіти, Н. Дж., вівторок, 6-го травня 1941. No. 102. Jersey City, N. J., Tuesday, May 6, 1941. VOL. XLIX.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ЩЕРАЗ ДУМАЮТЬ НАД ПОБОРОВИМ ВІКОМ

ВАШИНГТОН. — Військові кола щераз застановляються над поборовим віком і зачинають приходити до переконання, що було помилкою ухвалювати поборовий вік від 21 до 35. Найкращий вік, говорять військові кола, є від 2[1] до 26 включно. Всі чоловіки поверх 26 тяжко приноровляються до військового життя і обставин. Також не надаються до війська ті, що жонаті. Тому після всякої правдоподібности вже в короткому часі будуть пороблені в тім напрямку зміни.

НЮ ЙОРК. — Посадник Ля Ґвардія опублікував листа в „Н. Й. Таймс", в якім говорить, що помилкою було ухвалювати поборовий вік до 35 року, включаючи жонатих. Посадник Ля Ґвардія за те винує військові власти, які заздалегідь не поінформували цивільні законодатні власти, як треба робити. Ля Ґвардія піддає думку, щоб поборовий вік був від 18 до 22.

ВИЛКІ ПРО ПЕРЕВАГУ НАД ГІТЛЕРОМ.

НЕШВИЛ (Тенесі). — Републиканський президентський кандидат з останніх виборів, Вендел Вилкі, в прилюдній промові сказав, що в часі від трьох до шістьох місяців Америка буде продукувати стільки літаків, що здобуде перевагу над Німеччиною. До того він не включав тих літаків, які виробляє Англія. Про Чарлса Линдберга він говорив, що той не має ніякого воєного досвіду. Военним летуном ніколи не був, а навіть підчас війни не був в Европі.

КОНАНТ ЗАКЛИКАЄ АМЕРИКУ ДО ВІЙНИ.

БОСТОН. — Президент Гарвардського университету, Джеймс Конант, який з припоручення уряду їздив недавно до Англії, в радіо заявив, що Америка повинна негайно вступити до війни по боці Англії. Ситуація така, говорив Конант, що Америка не стоїть перед питанням — війна, або мир? Тільки перед питанням — війна зараз, разом з Англією, чи війна трохи пізніше, але без ніяких союзників.

СТРАЙК АВТОБУСІВ „ҐРЕЙГАВНД".

НЮ ЙОРК. — Нагло застрайкували шофери і робітники на автобусовій лінії „Ґрейгавнд", що оперує між Ню Йорком і Сейнт Луїсом. Внаслідок страйку яких 20,000 пасажирів зазнали прикрощів. Згадана автобусова лінія за порозумінням з залізницями і іншими автобусовими лініями, дозволила пасажирам за куплені білети їхати на залізниці, чи інших автобусах.

ЗУХВАЛИЙ БАНДИТСЬКИЙ НАПАД

НЮ ЙОРК. — Двох бандитів зупинили авто, в якім їхав Гері Мексвил разом з модельковою Джейн Кеседі і зажадали від Мексвила грошей. А коли той почав з ними сварку, один з бандитів вистрілив з якогось тихого револьвеpу і застрілив його на місци. Але дівчина не знала, що сталось, бо вона не чула голосного револьверового вистрілу, тільки чула начеб траск з дітoчої забавки. Вона думала, що її товариш зімлів. Покликавши таксівкового шофера, вона просила його підняти Мексвила і помогти завезти його до дому. Щойно вдома викрилось, що сталось. Замітне те, що хоч куля прошила легені і серце і внутрі спричинила великий кровоток, на верха крови не було видно.

ҐУБЕРНАТОР „ВЕТУЄ" ЗАКОНИ.

ОЛБАНІ. — Ґуберн̆атор Лімен осягнув свого роду рекорд у відкидуванні законопроектів, ухвалених стейтовою леґіслятурою. Він відкинув у цім році 345 таких законопроектів. Та всетаки велике число він таки підписав, бо близько тисячу.

„ПРАВІ" СОЦІЯЛІСТИ ХОЧУТЬ КОНВОЇВ.

НЮ ЙОРК. — Праве крило американської соціялістичної партії, яке відкололось від соціялістичної партії Нормана Томаса за його пацифістичне наставлення, тепер вислало листа до президента Рузвелта, з домаганням робити все можливе, аби побити держави „осі", не оглядаючись на те, чи його акція доведе до війни. Зокрема те соціялістичне крило домагалось конвоювання кораблів, йдучих до Англії.

ПОЛІЦІЯ ГОТОВА ДО НАГЛЯДУ НАД СТРАЙКОМ.

НЮ ЙОРК. — На банкеті, влаштованім нюйорськими поліцаями з нагоди їх спільного св. Причастя, виголосив промову нюйорський комісар поліції Валентайн. Він сказав, що нюйорська поліція готова до страйку робітників на собвеях, який має вибухнути з початком липня. Валентайн закликав поліцаїв, щоб у страйках виявляли цілковиту всесторонність, щоб пильнували ладу, а до самої суперечки не втручались.

ВЕЛИКИЙ ДАР ДЛЯ БІБЛЬОТЕКИ.

НЮ ЙОРК. — Фінансист Овен Янґ зробив нюйорській міській бібльотеці дарунок з 10 до 15 тисяч дуже вартісних книжок і рукописів. Вартість тих книжок сягає поверх міліона долярів.

АМЕРИКА ГОТОВА ДО БОРОТЬБИ — КАЖЕ ПРЕЗ. РУЗВЕЛТ

Президент Рузвелт минулої неділі довершив у Стонтон, Вирджінія, святочного вікриття памятника президента з минулої війни, Вудрова Вилсона. З цеї нагоди президент Рузвелт виголосив промову, в якій підкреслив ідеалізм Вудрова Вилсона та його рішучість боротись за високі ідеали. За ці ідеали, говорив президент, Америка все готова щераз боротись. Ці останні слова президент виголосив з надзвичайним натиском.

Президент Рузвелт також говорив, що в нинішних часах ні одна нація не може відгороджуватись від решти світу. Ізоляція є наївністю. Треба брати участь у збірнім житті решти світу і впливати так, щоб не панувала на світі сила, лише право. Духові цінности є важніші від фізичних й матеріяльних. Духові цінности вкінці все перемагають, казав президент.

ВІДГОМІН СЕРЕД КОНҐРЕСМЕНІВ

Конгресмени не хотіли робити завваг до промови президента Рузвелта, зокрема до його слів, що Америка готова знов боротись за свої ідеали. Бо ці слова такі, що їх можна ріжно пояснювати. Сенатор Най, який відноситься крайно вороже до політики президента, заявив, що ці слова можуть бути лиш ось таке собі говорення, або й можуть бути пробним бальоном, що Америка думає про вступлення до війни. Коли це пробний бальон, то президент дістане належну відправу, говорив сенатор Най.

ЧЕРГОВА ПРОМОВА ЧАРЛСА ЛИНДБЕРГА

Чарлс Линдберг виголосив ще одну промову в Сейнт Луїс, в якій гостро виступав проти втягнення Америки до війни та говорив, що Англія цілком певно програє. А коли Америка піде до війни, то й Америка програє. Линдберг покликався на свою попередню далекозорість і говорив, що він радив колись Франції не йти до війни, бо вона програє. Але французькі лідери не послухали його, пішли до війни і програли. Опісля він радив те саме Англії, але й там не послухали його і Англія ось програє. Тепер він не хоче допустити, щоб те саме сталось з Америкою. Линдберг запевняв, що робить це з щирого серця.

ВІЙСЬКОВІ ЗНАВЦІ ЗАПЕРЕЧУЮТЬ ДУМКУ ЛИНДБЕРГА

Чотирнацять військових знавців, серед них чотирьох адміралів, публично заперечили думку Линдберга, начеб Англія вже програла війну. До програ ще далеко. Англійська морська сила стоїть ще майже не діткнена, говорили вони. Коли до неї додати американську морську силу, Гітлер таки не дістане зза морських краів потрібних сирівців. Крім того, говорили вони, як Англія при помочи Америки дістане повітряну перевагу над Німеччиною, остання знайдеться в критичнім положенні.

БОРОТЬБА В ІРАКУ НЕ ВГАВАЄ

Британці були змушені зачати в Іраку справжню війну з урядом премієра Рашіда Алі Бега, що прийшов до влади наслідком революційного перевороту, навязує звязки з Німеччиною та пробує викликати серед арабів „святу війну", звернену проти Англії. Британські летуни бомбардували летунське поле біля Багдаду і знищили 22 літаки. Знову Рашід Бег проголосив, що уряд Іраку обняв контролю над британськими нафтовими концесіями та припинив відплив нафти рурами до Гайфи, відомої палестинської пристані, яка є для британців головним нафтовим резервуаром. Зо скупих вістей виходить, що британці держать у своїх руках Габанію, велике летунське поле над Евфратом, віддалене яких 65 миль від Багдаду. Габанію обстрілює тепер артилерія Рішада Бега. Дехто думає, що в Іраку є вже німецькі бомбовози. Та положення мабуть таке, що британська армія скоро зробить там порядок, усуне уряд Рашіда Бега, а владу передасть у руки попереднього уряду, себто регента, що є на вигнанню і перебуває в Єрусалимі.

ТОБРУК ДАЛІ СТАВИТЬ ОПІР

Невелика горстка британців, що замкнулись в пристані Тобрук, далі не піддається і відбиває італійсько-німецькі атаки, завдаючи нападаючим поважні втрати. Найбільше помагає собі артилерією, яка не допускає повзів до міста. Замітне те, що хоч частина міста є в італійсько-німецьких руках, то проте британці не уступають. Так само не можуть посуватись вперед і німецько-італійські частини, що є на египетській території.

КОПАЛЬНІ ВІДКРИВАЮТЬСЯ НАНОВО. — По 28-дневім страйку так звані північно-апелячійські копальні мягкого вугілля будуть відкриті наново, бо між робітничою юнією й власниками копалень прийшло до згоди. На світлині: майнери виходять з копалень по першому дні праці.

УЖЕ Й ГІТЛЕР ПРИЗНАЄ, ЩО ВІЙНА ТРИВАТИМЕ ДОВГО

БЕРЛІН. — Не буде так, як цього Німеччина надіялась і як до цього часу заповідали німецькі провідники, коли казали, що війна закінчиться цілком певно дуже скоро, ще цього року, і то перемогою Німеччини. Тепер не видно тої певности навіть з промови самого націстівського фірера — Адольфа Гітлера. Він теж передше завжди запевняв, що та війна довго не потриває, та тепер дав німецькому народови до пізнання, що війна потягнеться і поза 1941 рік. Таке виходило з промови Гітлера до німецького Райхстаґу, який він ненадійно скликав минулої неділі для вислухання його промови, в якій розповів причини, перебіг і закінчення війни з Грецією і Югославією, що то, як він казав, „впали жертвою Британії".

ПРОТИ КАПІТАЛІСТІВ, ЖИДІВ І ЧОРЧІЛА.

Замітне у промові Гітлера було те, що він не атакував чужих держав, а тільки повторив де, що він говорив уже нераз давніше про свої мирові намагання та про ті перешкоди, які ставили замиренню Европи „міжнародні банкирі й жидівські фінансисти", що тягнуть зиски з воєнних зброєнь, а також ті демократії, що піддержують капіталізм і є проти націонал-соціялістичного світогляду. Та найбільше їди виляв Гітлер на голову британського премієра, Винстона Чорчіла, якому закинув, що це він розпочав бомбардовання. Назвав його „найкрівавішим стратеґом-аматором, який колинебудь в світі існував". Ще й тим разом Гітлер заявив, що буде відплачуватись британціям сто бомбами за кожну одну, скинену на німецькій землі.

БУВ ЗВОРОТ В АМЕРИКАНСЬКИЙ БІК.

Було одно місце в промові, що відносилось до Злучених Держав, хоч імени Америки не згадувано. Ото Гітлер назвав „дурною брехнею" те, що голосять „демократичні агітатори" одного краю, якому „німецький нарід ніколи не зробив нічого злого". Ця „брехня" це те, що німці мають якісь злі заміри супроти цього краю.

УПОВАЄ В НІМЕЦЬКУ СИЛУ.

Гітлер запевнював німців, що не повториться уже ніколи другий 1918 рік, візвав їх до збільшення продукції та похвалив армію, при чому додав, що втрати в війні на Балкані були малі. Вони виносили: 57 офіцирів і 1,042 підофіцирів і вояків вбитих, 181 офіцирів і 3,571 підофіцирів і вояків ранених, а 13 офіцирів і 372 підофіцирів і вояків браку́є. В летунстві були, як казав Гітлер, такі втрати: 10 офіцирів і 42 підофіцирів і вояків вбитих, а 36 офіцирів та 104 підофіцирів і вояків бракує.

ІТАЛІЙЦІ ВДОВОЛЕНІ З ПОХВАЛ.

РИМ. — Американські кореспонденти подають, що Гітлер скріпив положення Мусолінія і фашистського уряду зручним маневром, а саме тим, що в своїй промові говорив про заслуги італійської армії в Альбанії, що то на протязі шістьох місяців, як казав Гітлер, ослаблювала грецькі сили і тим допомогла скоро скінчити воєнну кампанію в Греції.

НАЦІСТІВСЬКА ПАРАДА В АТЕНАХ.

АТЕНИ. — Асошіейтед Прес описує першу військову німецьку параду, що була влаштована в столиці Греції й тривала дві години. В параді взяли участь також й італійські відділи. Кореспондент подає, що на вулицях міста було видно дуже багато людей, що приглядались тій параді, але мовчки. Виглядає, що греки беруть німецьку окупацію з фільософічним спокоєм. Самі Атени не потерпіли, бо міста не бомбардовано. Зате є цілком знищена атенська пристань — Пірей. Час від часу, пише кореспондент, виплива там на верх води тіло якогось вояка зо затопленого транспортового корабля. Та ніхто не знає, скільки там загинуло вояків. Ціла пристань це одна велика руїна.

БРИТІЙЦІ ЗАВДАЛИ ВЕЛИКОЇ ШКОДИ.

ЛОНДОН. — Скільки потерпіли німецькі й італійські війська в Греції, видно хочби з того короткого звідомлення, що його подає британське міністерство летунства. Воно каже, що на протязі короткої війни в Греції Британська Королівська Повітряна Сила виконала 300 нападів, при чому знищено цілком яких 300 літаків, що належали до держав „осі".

ДОМАГАЮТЬСЯ „РЕАЛЬНОЇ СПІВПРАЦІ".

ВІШІ. — Юнайтед Прес подає, що німецький уряд натискає цілою силою на французький уряд у Віші в справі „реальної політичної співпраці". Цей натиск має навіть виглядати на ультимат. Значить, що треба надіятись можливо в короткому часі знову якихось політичних несподіванок.

ЯПОНІЯ І ЗЛУЧЕНІ ДЕРЖАВИ.

ТОКІО. — Волтер Дюренті подає, що йому заявив Мацуока, японський міністер заграничних справ, що якщоб американські конвої чи американські патрулі ввійшли в боротьбу з німецькими підводними суднами чи літаками, то це Японія вважатиме за такий воєнний крок, що може довести до війни між Злученими Державами і Японією. Мацуока ствердив, що приступлення Японії до Потрійного Союзу зобовязує її честь стояти по стороні Німеччини, якщоб та остання опинилась у війні зо Злученими Державами. Далі сказав Мацуока, що він добре знає Злучені Держави, та що тепер не дуже відповідна пора, щоб йому вибиратись до Америки.

"SVOBODA" (UKRAINIAN DAILY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1941 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

МІЖНАРОДНІЙ ОБМАН

Бували часи, коли слова „дипльомат" чи „дипльоматія" були повиті якоюсь таємничістю, звязаною тісно не тільки з політичним хистом, але з певною повагою чи престіжом, за яким стояв якийсь нарід, чи точніше якась держава чи імперія, що знову уявляла собою якусь вищу ідею, культуру, цивілізацію, чи якесь післанництво. Що правда, то й сьогодня є держави з „післанництвами". Коли іде про „високі" кличі, то вони куди сильніші і голосніші тепер, ніж були колинебудь передше. Бож голосний фашизм, голосний націзм, а вже чи не найбільше крикливий — комунізм. „Таємничими" є теж і ті дипльомати, що тепер виступають на міжнародній арені, намагаючись хитруванням помагати новим „ідеольогіям" здобути право горожанства в життю ріжних народів. На перший погляд виглядає, що ніби по суті нема ніяких змін, та що міжнародні справи ладнаються на такі способи, як бувало. Але чи так є в дійсности?

Берім, наприклад, під увагу ті вісти, які передає останніми днями світова преса про Україну. Або точніше: про похід Гітлера на Україну. Або ще ширше: про відносини між Німеччиною і СССР. Як бачимо, то звідкіля ті вісти не виходилиб, то завжди „з добре поінформованих дипльоматичних джерел", або таки „від уряду". Принаймні так нас запевняють американські кореспонденти. І то такі, що їм треба таки вірити. Таке подають теж і всілякі пресові аґенції. І їх, головно американські, годі підозрівати в тому, щоб постійно подавали неправдиві інформації. Тому, коли проте розголошується неправду і баламутиться світ, то таке, що „модерні" дипльомати таки вже не „крутять", а брешуть на цілу губу. Вони свідомо, без найменших скрупулів, обріхують цілий світ, бажаючи закрити таким способом правду, себто справжню політику їхніх урядів. Тільки так можна пояснити собі те все, що обертається біля питання советсько-німецьких взаємовідносин. Тут не тільки крутить Москва й ширить свою власну баламуту при помочі своїх аґентів, що їх має по всіх краях світу. Тут не тільки крутить Німеччина на свій лад. Тут, по всякій правдоподібности, існує змова між Берліном і Москвою, щоб крутити разом за спільною згодою і спільним порозумінням і то так, щоб світ думав, що між ними розлад і таке розяррення, що війна неминуча.

Очевидно, що це, що кажемо, є припущення. Але таке припущення, що є оперте на тих міжнародніх фальшах, які неможливі без советсько-німецького порозуміння щодо того, як спільно баламутити. Тому саме одного дня пишуть газети одне, а завтра друге. Кореспонденти і газети тут невиноваті. Це діється так тільки тому, що тепер не має значіння ніяке слово, ніякий договір, ніяка заява чи маніфестація. Навпаки, слова, договори і маніфестації служать на те, щоб закрити правду, щоб другого чи інших обманути. Тому надають тим словам чи заявам одного дня одно значіння, наступного — друге.

Бонди Національної Оборони

Департамент фінансів випустив на днях в розпродаж бонди державної оборони. Перший бонд купив сам президент Рузвелт і з тої нагоди виголосив промову, в якій візвав широкий американський загал піддержати купно цих бондів, бо гроші з них йдуть на національне збросння. Крім президента подібні промови виголосили ріжні провідники по ріжних містах Злучених Держав Америки.

Звичайно так буває, що широкий загал повздержливо відноситься до цього роду закликів уряду. Не тому, щоб він не одобрював того, що робить уряд, тільки тому, що він думає, що хтось іншій виконає за нього обовязок. „Хіба моїх $25, чи $50, чи навіть $100, багато заважить там, де в гру входять грубі біліони долярів?" — думає собі пересічний громадянин. В подібний спосіб думали, як кажеться жартобливо, ті жиди, що то в подарунку для свого рабіна приносили фляшки з вином. „Коли я замість вина, виллю до спільної барилки фляшку води, хіба це нашому доброму рабінови зашкодить?" — думав собі кожний з них окремо. Колиж бо таки зашкодило: в барилці рабіна знайшлась сама вода.

Сповнення суспільного обовязку кожний повинен починати від себе, не дивлячись на інших. Держава це власність нас усіх. А коли хто відсувається від обовязків супроти неї, він тим самим відсуває себе від тих прав, які дає йому держава.

Багато річей ми нині беремо за такі самозрозумілі, немов би вони були випливом якихось вищих сил, а не випливом людських зусиль. Як щось зовсім самозрозуміле ми приймаємо цей лад, який нас окружає, ту певність, з якою ми лягаємо вечером до ліжка. З самопевністю ми виходимо вранці на вулицю і маємо те переконання, що безпечно перейдемо попри міліони інших істот, подібних до нас і ніхто нам не заподіє кривди. Ми певні, що ніхто нам не вирве з рук гроша в крамниці, в фабриці, бюрі. Ми певні, що в суді знайдемо справедливість. Щобільше, ми певні, що колиб якісь чужі наїздники хотіли наїхати на нашу територію, то знайшлисьб тут якісь сили, що нас обороняли.

Що над тою цілою системою ладу і порядку думали якісь люди, організували чинники безпеки, вишколювали загал у суспільній моралі, витрачали на це не лиш умову і фізичну енерґію, але й грубі міліони гроша, то часто з того всього не здаємо собі справи.

Часто забуваємо про це ті, що не платять безпосередних державних податків. Вони цілком певно платять іншого роду податки, шляхом купна і споживання ріжних суспільних услуг і продуктів. Але тому, що тих податків вони не платять державі безпосередньо, вони дещо відчужуються від тої безпосередньої відповідальности за лад і порядок у нашій власній державній машині, яку то відповідальність повинен кожний з нас відчувати.

В нинішні напруженні і трівожні часи кожний американський громадянин, найбагатший і найбідніший, мусить відчувати тільке почуття спільности з державним ладом, мусить усвідомити собі ті благодати, які він зтого ладу постійно на кожнім кроці, в кожній хвилині свойого життя побирає; а далі мусить набрати скріпленого почуття обовязку супроти того ладу.

Америка переживає нині грізніші часи, ніж за всі часи своєї державної історії. Таке стверджують найпередовіші американські провідники, до президента включно. В нинішних часах безпека краю загрожена з боку зверхніх сил. Щоб охоронити американську державу, її лад і її людей, треба зброїтись. Треба будувати на широку скалю воєнні модерні машини, без яких не встоять навіть найхоробріші вояки. Треба також піддержувати ті заграничні сили, які боряться зо спільною небезпекою, що загрожує Америці.

Все це вимагає великих коштів. Частину тих коштів уряд покриває шляхом національних позичок, які сплачуватимуть будучі американські покоління. Але більшу частину мусять покрити таки теперішні покоління, коли не хочуть втратити тих свобід і того матеріяльного рівня життя, які сьогодня мають.

Тому теперішні покоління мусять фінансово піддержувати заходи уряду узброїти якслід американську державу. Вони мусять сумлінно платити наложені податки, а тимбільше повинні охотно купувати державні оборонні бонди, які їм колись з відсотками будуть звернені. Ті громадяни, ті організації і ті шари суспільности, що охотно виконають цей державний обовязок, безперечно, зазнають з боку держави вже тепер призвання, а потім самі користатимуть з того, що забезпечили собі добробут.

ЧИ ІТАЛІЯ В РУКАХ НІМЕЧЧИНИ?

У бостонськім Крисчен Сайєнс Монітор, находимо статтю Севила Р. Дейвиса, кореспондента того часопису, який недавно вернувся з Італії.

Осідок головної сили Італії, пише Дейвис, находиться днесь у руках німецьких військ, але не тих військ, які представляє собі зовнішній світ. Тими силами є баталіони Гайнриха Гімлера, шефа німецької тайної поліції. Їх спровадив сам премієр Мусоліні, що ними послугується, щоб удержатись при владі, побоюючись численних революційних змов, що є звернені проти його режиму. Правдоподібно удасться йому удержатись при владі, як довго німецька сила на европейськім континенті полишиться незломана. Ґештапо, пише Дейвис, держить при помочі своїх людей справжню контролю на всіх головних точках, де владу виконує тоталітарна держава і її поліція виконує свою роботу при помочі італійської тайної поліції. Якщоб прийшло десь до заворушення, то насамперед зробить наступ ґештапо. Коли Дейвис полишав при кінці лютого Італію, усюди було вже по революції. Перемогу осягнули тим разом німці.

Стратеґія ґештапо була собі звичайна. Її переводилося в такий таємний спосіб, що мало людей у Римі здавало собі справу, що властиво діється. Замість мілітарних мір, послугувались пляном, який названо „технічною окупацією", цебто окупацією політичних дорадників, усякого роду урядових специ, економічних координаторів, мілітарних місій, а понад все політичної поліції.

Основи під цю роботу положено кілька місяців перед приступленням Італії до війни.

І через цілий час бурхливих тижнів італійської мілітарної поразки, ґештапо, якому припоручено цю роботу, підготовляло холоднокровно свій плян, розміщуючи більше і більше людей в італійських міністерствах і висліджуючи „слабі місця", де революція проти Мусолінія й „осі" моглаб вибухнути.

При кінці січня і з початком лютого, коли наступила криза, німці були одинокі, що були до цього достаточно підготовані. Італійський уряд у тім часі майже розлетівся на части, під ударом погромів у Лібії. Відповідальні урядовці вилазили зо шкіри, по причині обвинувачень. Урядова машина майже станула.

У міжчасі німці держались кріпко і влада дісталась в їхні руки через те, що нічого не робилось. Стоячи на своїх становищах, вони „посунулись вперед". Це була революція в найширшім того слова значінню, бо перевага сили в державі перейшла в інші руки, хоч цього не завважав чоловік на вулиці. Раз діставшись на ті становища, німці з власної волі звідтам не заберуться.

Неприявність реґулярних німецьких військ є важним фактом. Це доказує, що німці бажали уникнути мілітарної окупації. Це доказує також, що німці вірили, що Гітлера пляни будуть тішитись успіхом. Не скорше аж при кінці січня і з початком лютого, потім, як політична криза в Італії була вже дійшла майже до свого кінця, а ситуація була вже надобре в німецьких руках, появилися вкінці реґулярні війська.

Коли вони вкінці прибули, їх не вислано до північної Італії, де невдоволення було найбільше. Вони прибули впрост через Неаполь до Сицилії, де вони підготовлялися до виїзду до Тріполіс і Бізерти і до французьких кольоній ґенерала Максима Вейґенда.

На початку січня, коли з Білгороду надійшла перша вістка, що через Бренерський просмик переїзджають націстські війська в такім числі, що до 1. лютого прибуде до Італії їхніх 18 дивізій, кореспонденти заграничної преси були тим дещо заінтриговані, бо думали, що приявності військ у такім великім числі не дасться затаїти, особливо в Італії, де кожний говорить. І вони дійсно не бачили і не чули про них. Це тривало так довго, аж поки вони не обчислили, як численні є німецькі авіятори й їхні відділи і тоді переконалися, що з Білгороду подано ті факти в прибільшенім значно числі.

Другим важним фактом, про який вони довідалися, було те, що німці мусіли привезти зо собою все, що для їх повітряних сил було потрібне. Вони мусіли заосмотритись у свою власну протилетунську оборону, побережні батерії, повітряні кухні, робітні для направ і бібліотеки. Вони привезли зо собою навіть свою власну газоліну, бомби, авта і трактори, франкфуртські ковбаски і кислу капусту. „Усе те привезли вони з північної Італії до Сицилії і не полишили на них нічого, що малоб сліди виразного італійського походження.

Німці, що були в Римі, давали пояснення, що нема ніякого змішування німецьких та італійських армій. Коли німці беруться до виконання якогось завдання, вони роблять це самі. Вони не хочуть, щоб італійці стояли їм на дорозі.

Таксамо малася справа і з німецькими реґулярними військами. Німці обмежили рухи всіх невтральних дипльоматів і представників преси лиш до Риму, хвилево замкнули італійсько-швайцарську границю і почали перевіз реґулярних військ до Неаполю.

У тім часі, коли Дейвис полишив Італію, німецького війська було около 100,000 в околицях Неаполю і згідно з його інформаціями роблено приготування в громадах довкола Неаполю до приміщення яких 200,000 більше німецьких військ. Без сумніву, що й до Сицилії вислано якусь частину того війська.

ПЕРШИЙ ОБОРОННИЙ БОНД. — Щоб подати американському народові приклад, президент Рузвелт закуповує перший бонд від секретаря скарбу Морґентава.

АНДРІЙ ЧАЙКОВСЬКИЙ.

БОГДАНКО

Історичне оповідання з другої половини XVI століття.

(4)

— Трудноців, мабуть, не буде, — казав воєвода до князя; — молоді вміють краще такі договори заключати... Що тут довго балакати... Подумайте, ваша княжа милосте, яка то сила вийде між руськими князями, коли такі два роди княжі злучаться в одне перозривне тіло...

— Твоя правда, мій друже. Тепер уже можна сватів присилати. За віно не треба буде нам торгуватися — Ганя в мене одиначка. Мені треба тільки обговорити справу з княгинею, бо без дружини я такого діла робити не можу. Залишімо молодята тут, хай утішаються гарним вечором та ясним місяцем. Це найкращі переживання юних літ... А ми ходімо в хату...

— Батьки радіють щастям своїх діток, — докинув Добрич.

Застали княгиню в їдальні; давала лад між жіночою службою, як приготовити вечерю.

— Знаєш, княгине, чого наші дорогі гості приїхали?

— Знаю. Була в садку й бачила...

— Щож ти на це, княгине?

— Кращої пари для нашої дитини не знайдемо... Я від серця благословлю...

— Так ми присилаємо цими днями сватів? — спитав воєвода.

— Чогож відкладати? Тепер найкраща для них пора подружитися. Гані придане давно вже готове, — сказала княгиня.

— Слава Господеві Небесному, — зітхнув воєвода, христячись до образів тричі з глибоким поклоном. — Видко, це боже діло, коли все так пішло гладенько.

Князь післав отрока попросити молодих на вечерю.

Не хотілося їм іти ще в хату. Княжич держав дівчину за стан і не хотів її пустити. Вона пручалася. Богданко сливе вніс її на руках у їдальню.

— От моя дорога дівчина, княгиня чи парівна, мені однаково, — казав він радісно, цілуючи князя і княгиню в руки.

Дівчина засоромилась і закрила обличчя долонями. Старі мовчали, тільки княгиня підступила до молодих, узяла дочку за голівку й поцілувала. Те саме зробила і з княжичем. За нею пішов князь і Добрич. Ніхто не сказав ні словечка. Була дуже святкова хвилина. Всі це відчували й не могли з дива вийти, як воно все так гарно склалося.

Посідали до вечері. Але молодятам не хотілося їсти. Вони сиділи на лаві, держалися за руки, забувши за світ божий. За вечерею посиділи пізно в ніч.

На другий день зполудня гості відїхали.

— Чи ти, Богданку, передбачував, чого я тебе сюди заманив?

— Колиб я був знав, не був би тебе послухав. Я думав не женитися. Та як побачив ту дівчину, то від першого погляду таке зі мною сталося, що я не стямився. А в садку так воно якось прийшло само від себе, що я відразу осмілився. І добре, що так склалося. За це тобі спасибі, мій друже й опікуне. Аби лише матуся не противилась... — і княжич відразу посумнів.

Воєвода поклепав його по плечу:

— Не турбуйся, мій сину, якось воно та буде...

Княгиня виждала сина. Він зліз із коня, припав до материних грудей і сказав словами великого щастя:

— Матусю моя! Я знайшов собі дівчину, таку гарну, як та рання зоря...

Незабаром потім до Чорторії поїхали свати від князя Богдана Ружинського. Відгуляли весілля, й молодий князь привіз свою дружину, Ганну Чорторийську, до батьківського замку. Відтепер, хоч на замку Ружинських нічого не змінилося, настало цілком інше життя. Старенька княгиня віддала все домашнє господарство своїй невістці, котру полюбила мов рідну дитину. Але молода княгиня вміла шанувати старість і в усьому, що мала робити, радилася тещі.

На замку Ружинських запанувало щастя. Всі почували себе щасливими, і Бог благословив їм у всьому.

До року вродився їм синок. Його охрестили Михайлом на память покійного князя. Стара княгиня раділа дуже дитиною, не відступала від неї ніколи. І обоє Чорторийські хоч раз на тиждень, то одне, то друге, приїжджали налюбуватися внуком. Дід ворожив йому, що з нього виросте лицар великий, славний на ввесь світ.

В такому щасті пройшло пять років.

Малого княжича Михайла всі любили, як колись його батька. Хлопчина виростав здоровий над свій вік.

Князь Богданко частенько ходив з дружинниками на татар, що не переставали напастувати спокійний народ. Щасливо їх відбивав, бив, заганяв у болота й вибивав...

Раз якось старий князь Чорторийський написав до зятя лист, щоб приїхав до нього в дуже важній родинній справі, бо, мовляв, Богданкова прияча конечно потрібна. Та водночас просив, щоб конче привіз йому малого Михайлика, щоб ним старі дід і бабуся порадувалися.

Годі було тестеві відмовити; Богданко шанував його й любив мов батька рідного — видко, справа важна, коли так пише та запрошує.

Показав листа жінці.

Вже не раз таке бувало, що Богданка й цілий тиждень не бувало дома, та це її не бентежило. Та тепер, коли прочитала батькового листа, чогось затривожилась. Вона зідхнула і сказала:

— Знаєш, Богданку, мене ця вістка дуже занепокоїла. Боюся, щоб не стрінуло нас яке нещастя, як тебе тут не буде.

— Чогож ти непокоїшся, моя голубко, чого лякаєшся? Не раз мені доводилось пробувати поза домом, і нічого не сталося, чогож саме тепер таке погане передчуття малоб тебе мучити? Бачиш, у нас усе в ладу, замок безпечний, не легко його взяти. Я постараюся чим-дуж вернутися додому. Заспокійся, моє серденько, і не припускай собі до голови такого страхіття...

— Ти сказав: передчуття, а я не знала, як це назвати. Я справді передчуваю щось страшне, в мені серце завмирає.

— Ганю моя дорога, ти знаєш, я розсилаю довкруги нашої оселі стежі, а вони певно помітилиб, колиб був у околиці якийсь підозрілий рух. Про татар нічого в цих сторонах не чувати.

Ганя обняла князя за шию й сильно до нього пригорнулася...

— Колиб ти, Богданку, міг не поїхати... Батенько буде сперше ремствувати, та згодом заспокоїться, а ми опісля поїдемо обоє до Чорторії та його перепросимо...

(Дальше буде)

НА РІЖНІ ТЕМИ

ЧИ ТРЕБА ЦЕНЗУРИ?

Зарядці фільмових театрів у Ню Йорку заповіли, що незадовго виставлять велику фільму „Перемога на заході", вироблену в Німеччині й представляючу перемогу німецьких військ у Голяндії, Бельгії й Франції.

Проти пляну виставляти ці фільми в Америці підносить перед американським урядом протест організація „Приятелі Демократії".

Що фільма є пропагандою, це можна організації признати; адже в Німеччині фільми, як і все інше, вважається частиною тоталітарної війни. Кожну фільму строго розглядається з того боку, чи вона поможе нацистичному урядові в його війні. З того боку оглядано фільму „Перемога на заході".

Одначе, Америка признає засаду демократії, а демократія вірить у розум людей. У даному випадку демократи припускали би, що люди мали би власним розумом зрозуміти, до чого фільма змірює. Цензурування фільми урядом є противне засадам консеквентної демократії.

НА РІВНІ

Одначе, факт є фактом, що американська демократія признала потребу цензурувати навіть свої власні фільми.

Значить це, що демократія, довіряючи розумові мас, все таки признає водночас, що навіть у думаючій людині можуть розбудитися певні почування, що зведуть її набік з розумної дороги. Звідти повстає потреба цензури для таких засобів „комунікації" між людьми, які спеціяльно надаються до розбудження почувань. Між ними на першому місці стоїть фільма.

Коли Америка цензурує свої фільми, чомуж вона не мала би цензурувати німецьких? До того ці німецькі фільми були цензуровані, і то цензуровані зо становища німецьких інтересів. Невжеж Америка не мала би слушности переглянути німецькі фільми зо становища американських інтересів?

„ЖОВНІРСЬКЕ СЕРЦЕ"

Медичний Союз Ню Йорку підняв перед американським громадянством думку про потребу захоронити жовнірів перед „жовнірським серцем" („совджер'с гарт").

На перший звук фрази можна би подумати, що тут мається до діла з якимось настроєм або почуванням. Та показується, що так звичайно називають певну серцеву недугу. В науці вона зветься по англійськи, як звичайно, з латинська: нюросеркюлеторі астенія. Замісць цеї довгої назви, яку людині, що не є спеціялістом у медицині, важко й повторити, люди назвали іменням, яке підчеркує, що ця недуга помічується спеціяльно в жовнірів, які не можуть через стан свого серця видержувати сильних військових вправ.

Американська армія збирається „виполювати" з війська всіх таких людей, які могли би потім через військову службу на цю недугу занепасти.

ЧИ ЦЕ ВЖЕ ВСЕ?

На розі 32. вулиці й 1. Евеню в Ню Йорку відкрито спеціяльну бібліотеку для дітей.

Як провідники ріжних виховних, релігійних і громадянських установ відкривали цю нову бібліотеку та в своїх промовах широко розводилися над її потребою, вартістю й службою для громадянства, старого й молодого, коло великих вікон бібліотеки тиснулася громадка брудних дітей і з гомоном і криком заглядали в середину.

Мені здається, що ця сцена образово змалювала проблему, що стоїть перед тими громадянськими діячами, які доложили праці, часу й гроша, щоб поставити біблітеку для дітей. Поставити будинок, зробити в ньому шафи, наповнити їх відповідними книжками, ще не досить. Треба ще постаратися, щоб ті, що на відкритті носи плескали до шиб із вулиці, зайшли до середини, засіли при столах і читали книжки й журнали.

Може трапитися, що буде стояти гарна бібліотека, але в домах довкола цеї біблітеки тисячі дітей не будуть нічого знати про неї, а ще другі тисячі будуть приходити туди лише робити збитки або пити води.

ТЕЖ НАУКА

Сензацією фільмової індустрії є одна штука, котру виставлено водночас у одному великому нюйорському театрі і в інших містах Америки, а котра робить знаменитий бизнес. Сензація полягає в тому, що в штуці майже нема відомих фільмових акторів, що штука написана людьми, що в цьому ділі досвіду не мали, та що на домір цього всего один могучий фільмовий і журналістичний маґнат поробив спеціяльні заходи, щоб не допустити до виставлення штуки в театрах, а коли йому це не вдалося, поробив заходи, щоб штуку вбили мовчанкою.

Все це зробив цей чоловік тому, бо в основу фільми вложено його власне життя. Він догадався, що там його змалюють непідхлібно; тому він поробив заходи, щоб штука не побачила світа. Він є ґазетним маґнатом, що контролює цілу низку великих ґазет по всій Америці й він думав, що йому це вдасться зробити. Він заборонив своїм ґазетам згадувати про штуку. Він відмовився давати їй оголошення. Він заборонив критикам про неї писати, навіть проти неї. Він робив усякі погрози людям, які в якийнебудь спосіб могли бути звязані зо штукою.

Та всі зі заходи мали той наслідок, що зробили для неї більший розголос, якби вона мала, якби цього спротиву не було.

Це була предметова лекція, до чого доводить спроба цензурувати фільму в вільній країні.

У ЧОМУ НЕРОЗУМ

Штука, про котру йде мова, зветься „Ситизен Кейн", а людиною, що автором штуки дала ідею центральної особи, є міліонер Герст. Він має не лише багато ґазет, але й великі копальні срібла й багацько землі так у Злучених Державах, як і в Мексику. Ці маєтки видно давали йому основу думати, що кампанія здушення „Ситизена Кейна" йому вдасться.

Люди, що вже бачили цю фільму, признають загально, що Ґерст властиво не має основи гніватися на авторів штуки, бо він виходить з цієї штуки не злою людиною, а нещасною. Критики признають, що оглядачі можуть почувати симпатії для цього самотного чоловіка, розгубленого, з порожнечею в серці.

Якщо так, то яким чоловіком представив себе Ґерст своєю поведінкою? Автори фільми зробили його чоловіком нещасним, який заслугує на співчуття. Яким змалював себе Герст своєю завзятою, а при тому нерозумною й безуспішною нагінкою на невинну штуку?

Іван Огієнко.

ЯСНИЙ І ПРОСТИЙ СТИЛЬ — ТО НАЙКРАЩИЙ СТИЛЬ

I.

Пишучи неясно, шкодимо розвиткові своєї культури.

Українські працівники слова часто мало дбають про свій стиль, надто про його простоту й ясність. В цілому світі давно вже панує загально прийнята думка, що „ясний простий стиль — то найкращий стиль", але в нас про цю правду мало хто думає. В нас часто пишуть так, що й освічена людина не легко второпає, що саме хоче сказати автор. Кидається це в вічі й сильно дошкулює в виданнях популярних, до читання широких мас призначених. Взагалі, наші письменники й робітники пера часто не хотять визнати, що є два способи думати: спосіб народній, популярний, і спосіб інтелігентський, доступний не для багатьох.

Українська мова в своїй основі — це мова простого й ясного думання, без зайвої метафоричности. Цю основу мови, цей її ґрунт ми завжди будуємо на мові живій, народній, — і це найцінніша ознака нашої живої мови, занесена й до нашої мови літературної. Простота думання, називання речей їх властивими іменами — це питоменна ознака нашої живої мови; кожний письменник мусить глибоко це передумати й зрозуміти, і цілою істотою своєю пережити, коли хоче, щоб його твори були справді українські, щоб його зрозуміли так, як він сам думає. „Пиши просто" — це перша й найважніша вимога від кожного письменника; на жаль тільки, у нас часто забувають про це, як забувають і про те, що ясно писатиме тільки той, хто думатиме по-українському.

Популярний виклад — це найважніший і найцінніший виклад, а разом з тим і... найтрудніший. Ми ще не позбулися середньовічного забобону про „стиль науковий" і „стиль популярний"; нема таких стилів, — існує тільки стиль простий, ясний і стиль темний, заплутаний. Правдивий учений, що розуміє обовязок ділитися своїм знанням і навчати маси, пише завжди просто й ясно, і ясі його легко розуміють, хоч пише він про речі чисто наукові. Навпаки, маємо дуже багато й таких учених, що не вміють писати просто й ясно, для всіх розумно; такі вчені, навіть пишучи про найпростіші, зовсім „ненаукові" речі, так само висловлюються заплутано й темно, бо й думати ясно не вміють. Ця „хвороба неясного думання" просто шаліє серед наших працівників пера й інтелігенції, про що нам виразно свідчить кожна ґазета, а особливо для широких мас писана.

Причини цієї шкідливої хвороби неясно думати вже давно відомі: 1. Незнання живої народньої мови й її простих способів думати, 2. Чужа школа, особливо польська й німецька, накидають своїм вихованцям на ціле життя свою, від української дуже далеку фразеологію, і 3. Брак доброї школи рідної мови у наших робітників пера, бож без доброї й глибокої науки ніхто знати літературної мови не може. Ось оці три причини й породили в нас таких письменників, що їхні писання, крім них самих, мало хто й розуміє. Звичайно, ніхто не заборонить багатьом нашим письменникам і поетам бавитися в літературу, але „хвороба неясного думання" в щоденній пресі, особливо в призначеній для широких мас, стає в нас всенаціональним злом, бо сильно шкодить розвиткові нашої мовної й загальної культури.

Не раз доводилося мені читати поодиноким селянам ріжні наші видання, доводилось читати й невеличкому гурткові їх, де можна було вільно запитати, що вони розуміють із читаного, а чого саме не второпають. І я давно вже пересвідчився, що дуже часто широкі кола таки багато не розуміють із нашого писання. Бувши я на селі, часто давав селянам читати ріжні наші часописи, і не раз бувало, що мені вертали їх, непрочитавши, про що читали, або зрозумівши не так. „Не про нас то писане", звичайно з сумом і з прихованим незадоволенням казали вони. А мені ставало соромно й ніяково: як же так, книжку писано ніби рідною мовою, а свій таки селянин її не розуміє...

Роздумуючи над причинами цього шкідливого всенаціонального явища, я скоро переконався, що ми просто не вміємо писати приступною широким масам мовою, а особливо не знаємо народньої складні, народнього способу думати, не защепили собі своєї власної щиро української фразеології. А тому сотні добрих та корисних книжок, тисячі важливих статтів, звідки широкі маси могли б вичитати собі якусь добру пораду на злидение життя своє, гинуть марно, — бо їх просто не розуміють... А не розуміють, бо їх написано хоч і рідною мовою, але не рідним способом думати, з чужою фразеологією, з чужими словами.

II.

Десять заповідей простого писання.

Хочу поділитися своїми думками про те, як треба писати для широких мас. Сам я належу до тих, що не тільки кохаються в популярному викладі, але й уважають його за корисніший від викладу „чисто наукового". Завдання вченого — не тільки творити науку, але й уміти навчати її. Середньовічне розуміння науки гірко відбилося на нашому народові, що ще й досі нидіє в безпросвітній темряві, бо від своєї науки він мало одержав, бо свої вчені мало коли вважали за найперший обовязок ділитися своїм знанням із найширшими масами. Цей середньовічний погляд на науку мусимо раз уже покинути, мусимо створити „фронт освіти широких мас", бож ці маси — то наша найміцніша основа, то наш найцінніший ґрунт для будучого відродження.

Як же писати для широких мас?

Найперше треба глибоко передумати й зрозуміти оці основні й провідні думки простого писання для праці кожного робітника пера.

1. Ясний і простий стиль — то найкращий стиль.

2. Пильнуймо писати так, щоб нас усі розуміли; думаймо про це, починаючи писати.

3. Ніколи не забуваймо про те, що наше писання може читати й селянин.

4. „Популярний" виклад корисніший за виклад „науковий".

5. Нема стилю „наукового" й „ненаукового, — є тільки стиль ясний і неясний.

6. Хто пише неясно, той проповідує в пустині й мало допомагає розвиткові культури свого народу.

7. Є два способи думати: спосіб „інтелігентський" і народній. Таке розбиття надзвичайно шкідливе народові й нації.

8. „Інтелігентського" способу думати широка маса мало розуміє. Памятаймо це, пишучи.

9. „Інтелігентський" спосіб думати сильно шкодить розвиткові нашої загальної культури, бо його розуміє тільки обмежений круг інтелігентних читачів.

10. Кожний працівник пера мусить дбати, щоб у його писаннях запанував тільки народній спосіб думати, цебто спосіб простий і ясний.

Оце десять заповідей простого й ясного писання для широких мас.

Мусимо не тільки глибоко зрозуміти їх, але й втілити їх у себе, тоді тільки зможемо правдиво й корисно служити своєму народові.

Конвенційні Проєкти

[27]

Відділ 175. У. Н. Союзу, в Дітройт, Міш., на своїх звичайних зборах, що відбулися 16-го березня, застановлявся над Союзовим органом, і по довшій дискусії, члени прийшли до заключення, що, на їх думку, орган У. Н. Союзу повинен набудуче видавати У. Н. Союз, а не ця Спілка, яка тепер існує, і яка згідно з умовою, видає для Союзу його орган.

Члени заявились також і за те, щоб орган „Свобода" не був примусовим для членів, але щоб кожний член мав вільний вибір щодо того, чи він хоче діставати „Свободу".

Наш відділ є тої думки, що старі члени, які вже є в Союзі вище 20 років, повинні діставати відповідну полекшу.

Заряд У. Н. Союзу повинен застановитися над тим, чи не булоб для У. Н. Союзу практично видавати для членів окремі грамоти, наприклад, „Госпіталізейшен" грамоти.

Ф. П. Гузіль, делегат.

YOUR ARMY

(This is the third of a series of articles prepared by Army Information Service, 90 Church Street, New York, covering the history of the Army and giving facts and figures on its organization. Succeeding articles will be published weekly until the series is completed).

After the close of the Revolutionary War Congress reduced the regular Army to eighty privates with a "Proportionable number of officers" and provided that no officer above the grade of Captain remain in the Service. It intended to depend on the militia for the defense of the Republic. Indians, however, were causing trouble and within a year Congress found it expedient to increase the Regular Army to about 1,000 men with a proportionate number of officers, the highest grade being that of Lieutenant Colonel who was the commander-in-chief. In 1795 Congress passed legislation providing for a "legion" of 4,800 men in addition to existing artillery and engineer forces. Before this legislation was put into effect Congress rescinded it and instead provided for four regiments of Infantry, two companies of light dragoons and the existing corps of artillerists and engineers. In 1798 as trouble with France appeared in the offing the Army was expanded by the addition of about 4,000 men, but as soon as the trouble blew over in 1801 the regular Army was cut to about 4,000 officers and men. It remained at that strength or below it until 1808 when because of strained relations with England an increase of 6,000 men was authorized. The entire 6,000 never were raised and the War of 1812 broke on a nation that had its few thousand regulars scattered in small groups among sea coast defenses and frontier posts.

The government frantically began to establish a defensive organization by raising militia. All who have read an elementary school history of the United States know what the British regulars did to the militia.

From the close of the war of 1812 to the Mexican war the Army varied from a few thousand to about 12,000, notwithstanding the fact that it was almost continuously in Action somewhere in the country against well-armed and, on occasion, well-led Indians. Considerable interest was displayed in Congress and in the War department in improved military material, but the traditional parsimony toward the personnel of the regular Army kept only a few thousand trained soldiers under arms—and a considerable percentage of these were adventurers, foreigners and ne'er-do-wells. When the Mexican War began the regular Army had an actual strength of about 5,300 men, scattered among more than 100 posts. Gen. Taylor went into Mexico with about 3,000 regulars and some 900 troops supplied by a New Orleans Artillery unit and the Texas Rangers. Congress once more frantically set about expanding the Army with a call for 50,000 volunteers for six month service. These proved more or less useless. Congress also doubled the regular Army, too late to do any good and again reduced it to below the pre-war level as soon as the war was over. Indian troubles in 1855 caused another expansion of the Army to some 12,000 men—on paper. When the Civil War broke out some 13,000 actually were under arms.

(The Fourth article will appear next week)

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЦЕ НАША АКАДЕМІЯ.

Де можна найкраще виховати українську дитину? Де українська дитина може найкраще навчитися рідної мови, молитви й чарівної української пісні? Де дізнається про славну минувшину України, про прекрасні традиції українського народу? Ніґде краще й більше, як у своїй рідній українській школі.

Ось таку школою є Дівоча Академія в Факс Чейс, Па., біля Філядельфії. Це одинока українська „гай скул" для дівчат. Там є два великі нові модерні будинки. Перший з цих будинків, побудований ще в році 1931. Другий скінчено щойно минулого року. Міститься там: монастир, кляси для учениць, спальні, учальні, їдальні, кухні, пральні та прекрасна заля для влаштування імпрез.

Довкола будинків є прекрасні городи та сади. Харч першорядний, бо сестри мають свою господарку. Отже набіл, городина, мясо — свіже й здорове. Одним словом діти, що виховуються під умілим проводом С.С. Василіянок не тільки що мають всякого роду вигоди, але й виходять по скінченні академії підготовані до життя, теоретично й практично.

Академія це „гай скул" з правом публичности, признаним стейтом Пенсильвенія. Предмети, які обовязкові в усіх „гай скул", викладається тут по англійськім. По українськи учениці вчаться релігії, української мови, історії, літератури та географії України. Також вчаться дівчатка українських пісень, танків, музики, вишивок. Вони теж влаштовують ріжні пописи й концерти.

Цього року є 46 учениць. Вчать їх сестри, а також три світські вчительки. Що суботи приїжджає професор музики, щоб учити дівчаток грати на ріжних інструментах. Годиться при тому згадати за прекрасну шкільну орхестра, в якій бере участь понад 30 учениць. Ось так виглядає наша Дівоча Академія.

Згадую за те все хоч коротко тому, щоб звернути увагу ширшого громадянства на ту українську виховну інституцію. Кому такі справи дорогі, хай не забуває, що вона існує і потребує піддержки. В першу чергу моральної, себто того, щоб громадянство відзивалось на її поклики, щоб приходило побачити власними очима, що це за інституція, кому вона служить, кого виховує і для кого працює.

Марія Кічко.

ВІЙНА ПОСУВАЄТЬСЯ НА СХІД.—Держави оси пробують тепер ударяти на Суезький Канал, посуваючися здовж побережа Середземного моря, де їх війська дійшли вже до Солюму (1). Другий удар цих держав вимірений на британські інтереси в Іраку (2). Для захорони цих інтересів британці висадили війська в Basri (3). Вперта боротьба піде за посідання важного летничого пункту Габанія (2).

ТРОФЕЙ ГРИ В КАРТИ.

Гаролд С. Вандербілт показує свій трофей, що його дістав за те, що відзначився при картовій грі „контакт бридж".

Проф. Микола Чубатий.

ОГЛЯД УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ В ІСТОРИЧНОМУ РОЗВОЮ

(З серії докладів на українські теми, що були влаштовані Департаментом Східньо-Европейських мов Колюмбійського університету разом з У. Н. Союзом).

(10)

Москва православним Римом та спадкоємцем Византії.

Зпід татарської протекції вийшла Москва політично скріпленою. Культурно не дорівнувала вона Україні ще й в XV. століттю; на москвичів дивилися на Україні як на варварів. Замкнувшись в собі, відокремлена цілковито від західньої Европи Москва стає для себе власним евразійським культурним світом та мріє по упадку Константинополя про свого роду месіянізм не тільки на землях давної київської Руси, але навіть у цілому православному світі. Релігійний месіянізм зручно помішано тут з політичною експанзією і в той спосіб московський месіянізм серед православного світа мав стати на услугах політичної московської експанзії. Вже в 15-му століттї зарисовуються два духові філяри будучої імперії царів: самодержавіє та православіє. І то православія спеціяльне московського походження, засаднично противне всьому, що західне. „Колиб тобі явився ангел — каже московський митрополит Йона з II-гої половини 15-го століття — і сказав узнати папу, проклени його''.

Упадок Константинополя дав притоку московському великому князеви проголосити себе релігійним та політичним спадкоємцем Византії, третим (бо Византія себе вважала другим) Римом, себто релігійним осередком для всіх православних. Іван III. оженився ще й зі Софією византійською цісарівною, приняв новий римсько-византійський герб двоголового орла за герб царської Москви. Це все були декорації для „собирания руских земель" під проводом Москви та, середником притягання для православних України та Білоруси.

Польська культурна місія на сході.

Західньоевропейський ренесанс дійшов в 15-тім століттю також до Польщі та причинився до піднесення польської культури, яка на прилучених українських землях стрінулася з старою, але іншого східнього типу українською культурою. Польща бачила, що має перед собою твердого противника, з яким вже стрінулася на Литві по першій польсько - литовській унії за Ягайла (1386.) Правлячі кола Польщі прийшли до переконання, що на прилучених передше та свіжо споєних литовсько-польською унією українських землях панування Польщі так довго буде непевне, доки Польща не добуде на тих східніх землях культурної переваги. **В 15-тім віці розпочалася боротьба двох культур на українських землях, автохтонної української та кольонізаційної польської, яка без перерви триває аж до наших часів.**

Подібно як Москва запрягла на свої імперіялістичні услуги православія, Польща запрягає на свої політичні услуги католицтво латинського обряду. Не про католицтво тут йде, тільки виразно про латинське католицтво, яке в тій частині Европи зачало покриватися з польською національністю. Польща кидає клич своєї „католицької місії" на східних православних українських землях. Кинений клич находив дійсно деякий відгомін серед католицького світа та стягав на українські землі на місійну роботу серед православних українців місіонарів неодного католицького народу заходу. Бували одначе випадки, що пришельці, місіонарі зі заходу, пізнавши правдиві цілі польської місії, доводили до конфліктів з польським клиром (як прим. бернадини в II-гій половині 15-го століття) або прямо покидали місійний терен.

Пришелці місіонарі не мали на цілі помагати польській культурній експанзії; вони мали на думці експанзію католицтва, як такого, але плоди їх праці мимоволі збирала польська національна рація стану. Рим мав навіть плян створення українського католицтва латинського обряду. Основуючи римо-католицьку митрополію у Галичині — Львові (1375) та низку латинських єпископств на українських землях, папа виразно жадав, щоб новий митрополит знав українську мову. Першим митрополитом був львівський німець, але другий з черги римокатолицьким митрополитом галицької землі таки мабуть був українець принайменьше звався Микола Русин (Ніколявс Рутенус). Так само перший перемиський латинський владика був українцем, а промовлялоб за тим його українське імя (по латинськи Іванус). Все то одначе були марні заходи. Східний обряд так став істотним елементом української культури, що завернути колесо історії було вже не в силі.

Для католицького світа лишалася ще одна можливість — довести до релігійної злуки українського народу з Римом полишаючи його стару східну культуру, одначе проти такої злуки заявилася Польща не менше завзято як й Москва. Тут інтереси обох сусідів України стали сходитися.

Перша проба кинути культурний поміст поміж Україною та західньою католицькою Европою.

Була здавалося одна нагода вийти Україні з тої сліпої вулиці та безпосередньо навязати до культури західньої Европи з поминенням Польщі; такою нагодою була Фльорентійська Унія (1439). Вона мала відкрити Україні джерело західньої культури не тільки з поминенням Польщі, але ще й наново передати її в тій частині Европи провідну культурну ролю. Що це тоді не сталося — по моїй думці — була це невіджалувана шкода для українського народу. По Фльорентійській Унії папським леґатом і зверхником східних та західних християн у Східній Европі стає київський митрополит Ізидор, бо польська церква попала тоді у так звану базилейську схизму. Пізніша берестейська унія була тільки гіршим повторенням того, що було пляноване 150 літ передтим. Перед українським недержавним народом ставали нові культурні горосокопи — обняти провід католицького життя в тій частині Европи, підпорядкувати собі латинських кольоністів та спинити раз на все польську культурну місію на сході. Такі управнення діставав з Риму київський митрополит Ізидор.

Зрозуміла небезпеку того потягнення Риму й Польща й Москва, тому Фльорентійську Унію на українських та білоруських землях знищили обі ті сили за спільним порозумінням. Це була перша польсько - московська кооперація на українських землях звернена проти культурної самостійности українського народу та його супремації у тій закутині Европи. (Дальше буде).

ЩО ЗА ШКОДА.—22-літня Рут Стилсон вчить авіяції в військовій академії в Лексингтоні, Мезуре, але вона підписала контракт, що не буде виходити на побачення з кадетами.

ГІТЛЕР У ЮГОСЛАВІЇ.—Гітлера витають як переможця дівчата у Марібору, в північній частині Югославії. Світлину переслано радіом з Берліну.

ВОЛОДАВА—КОБЗАРЕВІ

Дня 9. березня відсвяткувала ціла українська Володава й довкільні села урочистим концертом роковини нашого незабутнього ґенія — Тараса Шевченка. Вщерть виповнена саля, здавалося не помістить уже ніодного глядача. З гарно прибраної сцени, з посеред зелені цвітів та барвистих рушників гляділи очі Того, якому віддати належну пошану зібрались численні володавці. Гарно підібраної, багатої та змістовної програми не повстидаласяб і великоміська сцена. Гарно та дбайливо були виведені хорові точки під орудою м-ра Л. Крушельницького переносили слухачів у країну, де „зелений гай, пахуче поле" співали про горе втомленого кривдою серця. Пісня „Ой, три шляхи" в виконанні дуету м-ра Л. Крушельницького й проф. Придаткевича до глибини сердець зворушила очаровану публику. Прегарне баритонове сольо проф. Придаткевича „Гетьмани", при фортепіяновім супроводі одного з членів місцевої орхестри, глибокий змістом реферат м-ра Ольхівського, що в великій мірі причинився до гідного відсвяткування цього концерту, та деклямація п. Калинича „Кавказ" — зложилися на цей дійсно гарний і тут ще не бачений концерт. По відспіванні „Заповіту" й „Ще не вмерла Україна" розійшлися слухачі домів у глибокій задумі про Того, для якого звеличення нема досить гарних пісень ні слів.

ЗНИЩИЛИ 16 НІМЕЦЬКИХ ЛІТАКІВ ЗА ОДИН ДЕНЬ

ЛОНДОН. — Німецькі летуни звернули своє вістря в сторону Ліверпулю, бо бомбардують його вже чотири ночі. Що британська оборона перед літаками поліпшилась, видно вже по тому, що минулої суботи знищено 16 німецьких літаків. Один з німецьких бомбовиків впав на вулицю Лондону в самій середині міста, вбиваючи кілька осіб. Британські летуни бомбардували, як звичайно, ріжні німецькі міста, в першу чергу Кольонію, а далі Ессен, Дісельдорф, Ротердам, Брест, Шербурґ й інші пристані, що є під німецькою контролею.

НОВІ БРИТІЙСЬКІ БОМБИ

ЛОНДОН. — При останніх налетах на німецькі промислові центри і пристані британці вживали новий рід бомб. Виявилось, що ті бомби залишають страшні наслідки. Їх вибух виглядає як вибух якогось вулькану.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

РОЧЕСТЕР, Н. Й. — Місячні зборн Тов. Вільних Козаків, від. 316., відбудуться в четвер, 8. травня, в Народнім Домі, 831 Джозеф Евеню, точно в годині 8. ввечір. Проситься всіх членів прибути на означений час. Рівнож повідомляється всіх членів, що головна канцелярія прислала дивіденду для 316. відділу. Най кожний прибуде на ці збори, то одержить дивіденду. До гавзу нікому не понесеться. — П. Ковтун, предс.; М. Лущишин, кас.; В. Іванців, секр.

ТАРЗАН, ч. 295. Розпучлива акція.

З блистячим ножем у руці дикун із жахливим від жорстокости обличчям, кинувся зо заду на дівчину, щоби її пробити,

Тарзан, держачись руками за сильне бадилля, замахнувся так, що ногами схопив дівчину попід пахи і підняв її в повітря.

Сталось це саме в хвилину, коли дикун мав затопити ножа в дівчину. Ось так дівчина чудом вирвалась смерті з рук.

Та боротьба ще не закінчилась. Інший бутавець, зорієнтувавшись, що сталось, підскочив що сили, щоб схопити дівчину за ногу.